देशान्तरस्थरजतादिकं तु न इन्द्रियसन्निकृष्टमित्यगत्या तथा कल्प्यते। अतएव श्रुतौ "यत्र द्वैतमिव भवति तदितर इतरत् पश्यतीति" "अथ रथान् रथयोगान् पथः सृजते" इति च जागरे द्वैतस्य इवशब्देन मिथ्यात्वं सूचितम्। स्वप्ने च रथादेः स्पष्टं सृष्टिरुक्ता। तथाच ब्रह्मणि जगदादेरनिर्वचनीयस्य तदज्ञानेनोत्पत्तिः। इयांस्तु विशेषः रजतादेः स्वप्नरथादेश्च प्रतीतिसमकालत्वं, वियदादेस्तु व्यवहारिकत्वम्। "देहात्मप्रत्ययो यद्वत् प्रमाणत्वेन कल्पितः लौकिकं तद्वदेवेदं प्रमाणं त्वात्मनिश्चयादित्युक्तेः व्यवहारकाले वियदादिप्रमेयाणां सत्यत्वं, "परमार्थदृष्ट्या तु मिथ्यात्वमिति" "अन्यदार्त्तमित्यादि" श्रुत्या च ब्रह्मभिन्नानां मिथ्यात्वावगमात्। अधिकमाकरे दृश्यम्।

अध्यासन न० अधि+आस–उपवेशे ल्युट्। निवासे। विभ०अव्ययी०। आसने इत्यर्थे अव्य०।

अध्यासित त्रि० अधि+आस आधारस्य कर्म्मसंज्ञायां कर्म्मणि क्त। अधिष्ठिते। "धेन्वा तदध्यासितकातराक्ष्येति" रघुः।

अध्याहार पु० अध्याह्रियते ज्ञानायानुसन्धीयते अधि+आ+हृ–घञ्। आकाङ्क्षाविषयपदानुसन्धाने, ऊहे, तर्के, अपूर्व्वोत्प्रेक्षणे च। ऊहस्वरूपमूहशब्दे तर्कस्वरूपं च तर्कशब्दे वक्ष्यते। [क्त। अधिष्ठिते स्थानादौ।

अध्युषित त्रि० अधि+वस–आधारस्य कर्म्मसंज्ञया कर्म्मणि

अध्युष्ट्र त्रि० अधिगतमुष्ट्रं वाहनत्वेन अत्या०स०। उष्ट्रवाहनयुक्ते शकटादौ। (उठगाड़ि)।

अध्यूढ त्रि० अधि उपरि ऊढ़ः। अवलम्बनत्वेन उपरिभावेण अवलम्बिते। "तस्मादृच्यध्यूढं साम गीयते" इति छा० उप०। ऋचमवलम्ब्यैव साम्नो गीयमानतया ऋच्यध्यूढ़त्वम्। अधिकऋद्धियुक्ते, समृद्धे च। कृतसापत्निकायां प्रथमायां "यस्या उपरि विवाहान्तरं कृतं" तादृश्यां स्त्रियाम् स्त्री।

अध्यूध्नी स्त्री अधिकमूधोयस्याः अनङ् ङीप् च। समृद्धापीनायां धेन्वाम् "अध्यूध्नीं होत्रे प्रयच्छतीति श्रुतिः अवधाध्यूध्नीवनिष्णुषु समुच्चय इति का० १,८,८१।

अध्येतव्य त्रि० अधि–इङ कर्म्मणि क्त। पाठ्ये "स्वाध्यायोऽध्येतव्य इति" श्रुतिः। अर्हार्थे तव्य। अध्येतुमर्हे "श्रोतव्यमिह शूद्रेण नाध्येतव्यं कदाचनेति" स्मृतिः।

अध्येषण न० अधि–इष–प्रेरणे ल्युट्। सत्कारपूर्व्वकमाचार्य्यादेः प्रेरणे, प्रवर्त्तनमात्रे च। युचि टाप् तस्मिन्नेवार्थे स्त्री। अधिका एषणा प्रार्थना। अधिकप्रार्थने स्त्री।

अध्रि त्रि० न–धृ–क्रि। अधृते। न+धृष–ङ्रि, अधृष्ये।

अध्रिगु त्रि० अध्रि+गम–कू–डिच्च ऊङादेशो वा। अधृतगमने। "यदध्रिगावोऽध्रिगू इदाचिदह्नो अश्विना" इति ऋ० ८,२२, ११, "अध्रिगावोऽधृतगमना अध्रिगू–अधृतगमनाविति" भा०।

अध्रिज त्रि० अध्रिमधृतमधृष्यं वा जनयति जन–अन्तर्भूतण्यर्थे, ड। अधृतजनके अधृष्यजनके च। "इति चिन्मन्युमध्रिज इति ऋ०५,७,१० "अध्रिजः अधृतमन्यैः अग्निव्यतिरिक्तैः अधृष्यं वा जनयिता" इति भा०।

अध्रुव त्रि० न०त०। अनिश्चिते, चञ्चले, अस्थिरे च। "योध्रुवाणि परित्यज्य अध्रुवाणि निषेवते। ध्रुवाणि तस्य नश्यन्ति अध्रुवं नष्टमेव हि" इति हितो०।

अध्रुष पु० "शोथः स्थूलस्तोददाहप्रकाशी रक्ताज्ज्ञेयः सोऽध्रुषो रुग्ज्वराढ्य इति" सुश्रुतोक्ते विकृतरक्तादिजे ज्वरकारके शोथरोगभेदे।

अध्वग पु० अध्वन्+गम–ड। पथिके, अध्वगमनप्रकारश्च विष्णुसंहितायामुक्तः। यथा "नैकोऽध्वानं प्रपद्येत नाधार्म्मिकैः सार्द्धम्, न वृषलैः, न द्विषद्भिः, नातिप्रत्यूषम्, नातिसायम्, न सन्ध्ययोः, न मध्याह्ने, न सन्निहितपानीयम्, नातित्तूर्णम्, न रात्रौ, न सन्तत व्याधितार्त्तैर्वाहनैः, न हीनाङ्गैः, न रोगिभिः, न दीनैः, न गोभिः, नादान्तैः, यवसोदकैर्वाहनानामदत्त्वात्मनः क्षुत्तृष्णापनोदने न कुर्य्यात्। न चतुष्पथमधितिष्ठेत्, न रात्रौ वृक्षमूलम्, न शून्यालयं, न तृणम्, न पशूनां बन्धनागारम्, न केशतुषकपालास्थिभस्माङ्गारान्, न कार्पासास्थि। चतुष्पथं प्रदक्षिणीकुर्य्यात् देवताञ्च। प्रज्ञातांश्च वनस्पतीन्, अग्निब्राह्मणगणिकापूर्णकुम्भादर्शच्छत्रध्वजपताकाश्री वृक्षवर्द्धमाननन्द्यावर्त्तांश्च, तालदन्तचामराग्निगजाजगोदधिक्षीरमधुसिद्धार्थकांश्च, वीणाचन्दनायुधार्द्रगोमयपुष्पशाकगोरोचनादूर्वाप्ररोहांश्च, उष्णीषालङ्कारमणिकनकरजतवस्त्रासनयानामिषांश्च, भृङ्गारोद्धृतोर्व्वरारज्जुबद्धपशुकुमारीमीनांश्च दृष्ट्वा प्रायादिति। मत्तोन्मत्तव्यङ्गान् दृष्ट्वा निवर्त्तेत वान्तविविक्तमुण्डमलिनवसनजटिलवामनांश्च, कषायिप्रव्रजितमलिनांश्च, तैलगुड़शुष्कगोमयेन्धनतृणकुशपलाशभस्माङ्गारांश्च, लवणक्लीवासवनपुंसककार्पासरज्जुनिगड़मुक्तकेशांश्च, वीणाचन्दनार्द्रकाशोष्णीषालङ्करणकुमारीः प्रस्थानकालेऽभिवन्द्येदिति। देवब्राह्मणगुरुदीक्षितानां छायां नाक्रामेत्,